

Пошуковий Бібліотечний Ресурс.

Пошуковий бібліотечний ресурс графічної інформації дасть можливість самостійно ліквідувати прогалину у графічних знаннях школярам, учням професійно-технічних навчальних закладів, вступникам і студентам вищих навчальних закладів.

Створення ПБР для майбутніх учителів технологій і креслення є необхідною складовою поліпшення процесу навчання та доступу до графічної інформації. Такий підхід до роботи з бібліотечною інформацією надасть змогу не лише значно заощадити час, а й якісно вдосконалити процеси взаємодії та передачі графічної інформації між освітніми, науковими, дослідницькими чи іншими установами України.

Використана література:

1. *Звездогляд О. В.* Теоретико-практичне обґрунтування створення єдиного бібліотечного пошукового ресурсу / О. В. Звездогляд // Підготовка фахівців у системі професійної освіти: проблеми, технології, перспективи : матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції. – Кривий Ріг : Видавничий центр КТУ, 2009. – С. 10-13.
2. *Мусалимов Т. К.* Исследование графической задачи как средства развития и формирования познавательных учений в обучении / Т. К. Мусалимов // Вестник ОГУ. – 2004. – № 1. – С. 38-42.
3. *Пасько М. Н.* Эффективная работа в Интернете / Пасько М. Н. – СПб : Питер, 2003. – 544 с.
4. *Хелд Г.* Технологии передачи данных ; перев. с англ. / Г. Хелд. – СПб : Питер, 2003. – 720 с.

Голияд И. С., Звездогляд А. В. *Проблемы и возможности графической подготовки будущих учителей технологии и чертежа.*

В статье рассматриваются проблемы графической подготовки будущих учителей технологии и черчения, а также возможности их решения. Одним из аспектов, которых на современном этапе является создание поискового библиотечного ресурса (ПБР) графической информации.

Ключевые слова: *графическая подготовка, учитель технологии и черчения, графическая информация, библиотечный ресурс.*

Holiad I. S., Zvezdogliad A. V. *Problems and opportunities graphic preparation of future teachers of technologies and drawing.*

In this article the problems of future teachers graphic preparation of technology and drawing, and also possibilities of its decision, are examined. One of such aspects of problem nowadays is creation of searching library resource (SLR) of graphic information.

Keywords: *graphic training, teacher of technologies and drawing, graphics, library resource.*

Гуменюк Т. Б., Корець О. М.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

СТУПЕНЕВА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДЛЯ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ “ТЕХНОЛОГІЇ”

У статті обґрунтовано двоступеневу підготовку фахівців для освітньої галузі “Технології”. Розкрито сутність компетентнісного підходу до процесу підготовки майбутніх учителів технологій. Представлена модель підготовки вчителів технологій на основі компетентнісного підходу.

Ключові слова: *фахівці; освітня галузь; компетентнісний підхід; ступенева підготовка.*

Сьогодні модернізація вітчизняної освіти і її входження у загальноєвропейський освітній простір висувають нові вимоги до професійної підготовки майбутніх учителів технологій.

Метою статті є обґрунтування запровадження ступеневої підготовки фахівців утвердження нової системи освітньо-кваліфікаційних рівнів “Молодший спеціаліст”, “Бакалавр”, “Магістр” в освітній галузі “Технології”.

Першим етапом реструктуризації вищої освіти за напрямом підготовки “Технологічна освіта” є визначення ступеневої системи підготовки фахівців з чого випливає:

– перший ступінь – “Молодший спеціаліст”, вчитель технологій і креслення базової середньої школи;

– другий ступінь – підготовка вчителів технологій і креслення за освітньо-кваліфікаційним рівнем “Бакалавр” здійснюється для забезпечення навчального процесу з шкільного предмету “Трудове навчання” для 5 – 9 класів;

– третій ступінь – підготовка вчителів технологій і креслення за освітньо-кваліфікаційним рівнем “Магістр” здійснюється для забезпечення навчального процесу з шкільного предмету “Технології” для 10–11 класів з правом проведення допрофесійної початкової професійної підготовки та викладачів педагогічних ВНЗ за спеціалізацією напряму підготовки “Технологічна освіта”.

Відповідно до цих установок для вищої педагогічної освіти є розробка державних стандартів. На даному етапі розроблено та затверджено освітньо-професійну програму підготовки бакалаврів напряму 6.010103 “Технологічна освіта” та проводиться робота над створенням проекту ОПП підготовки молодших спеціалістів, магістрів технологічної освіти.

Зміст підготовки бакалаврів технологічної освіти має наступний вигляд:

Т а б л и ц я

Розподіл загального навчального часу за циклами підготовки

Цикл підготовки (термін навчання – 4 роки)	Загальний навчальний час		
	Академічних годин	Національних кредитів	кредитів ECTS
Нормативна частина			
1. Цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки	576	10,67	16
2. Цикл математичної, природничо-наукової підготовки	1224	22,67	34
3. Цикл професійної та практичної підготовки	3852	71,33	107
Всього за нормативною частиною	5652	104,67	157
Варіативна частина			
Цикл дисциплін самостійного вибору навчального закладу	2124	39,33	59
Цикл дисциплін вільного вибору студентів	864	16	24
Всього за варіативною частиною	2988	55,33	83
Всього за 4 роки	8640	160	240

Зміст підготовки педагога тієї чи іншої спеціальності представлено у кваліфікаційній характеристиці – нормативній моделі компетентності педагога, що відображає науково обґрунтований склад професійних знань, умінь і навичок. Кваліфікаційна характеристика – це, по суті, зведення узагальнених вимог до вчителя на рівні його теоретичного і практичного досвіду.

Понад пів століття в Європі ведеться дискусія щодо компетентизації освіти, яка в останні роки ввійшла в український освітній простір. Сучасними науковцями (Н. Бібік, Л. Ващенко, О. Локшина, О. Пометун, О Савченко, С. Трубачева та ін.) пропонується модернізація змісту освіти з урахуванням завдань формування ключових компетентностей молоді. У зв'язку із чим у професійній підготовці майбутніх учителів необхідно забезпечити їх готовність до реалізації компетентнісного підходу у навчальному процесі.

Реалізація компетентнісного підходу в професійній підготовці вчителя технології дозволяє: конкретизувати завдання професійної підготовки на нових позиціях; побудувати модель підготовки вчителя технології; розробити на основі вибраної таксономії цілей систему однозначно діагностованих показників сформованості професійних компетенцій; розробити критерії діагностики та моніторингу професійного становлення.

У рамках конкретної професії, ми вважаємо доцільним розглядати професійну компетентність вчителя технології як єдність ключових і спеціальних компетентностей. При цьому ключові компетенції вчителя технології відображають культуру педагога і поділяються на: професійно-педагогічну, соціально-мотиваційну, інформаційну, комунікативну, креативну. Спеціальні компетенції інтегрують в собі знання предмета навчання (в даному випадку технології) та методики її викладання, поділяються на: цільову, змістовну, проєктувальну, рефлексивну, моніторингову [1].

Професійно-педагогічна компетенція – фундамент педагогічної компетентності, що характеризує інтегративну єдність природничо-наукових, гуманітарно-соціально-економічних і психолого-педагогічних знань і умінь, які дозволяють вчителю аналізувати навчальний матеріал, педагогічні ситуації, вибирати способи взаємодії, форми і методи викладу навчального матеріалу.

Соціально-мотиваційна компетенція – це показник усвідомлення соціальної значущості професії вчителя, здатності взяти на себе відповідальність за запропоновані нові методичні підходи та їх реалізацію, прояв єдності та взаємозв'язку особистих інтересів з потребами конкретного учня, освітнього закладу, суспільства.

Інформаційна компетенція майбутнього вчителя технології передбачає володіння студентом спеціальними вміннями отримувати, опрацьовувати і використовувати необхідну інформацію в процесі професійної діяльності. Особливе місце займає володіння новими інформаційними технологіями, спрямованими на досягнення цілей інформатизації освіти шляхом застосування комплексу функціонально-залежних педагогічних, інформаційних, методологічних, психофізіологічних і ергономічних засобів і методик.

Комунікативна компетенція характеризує особливості комунікативної діяльності викладача, специфіку його взаємодії з адміністрацією освітніх установ, колегами у педагогічному колективі, учнями та їх батьками. Акцент ставиться на взаємозв'язок комунікативності з ефективністю педагогічної діяльності, спрямованої на досягнення освітніх цілей.

Творчий підхід у реалізації педагогічної діяльності є найважливішою об'єктивною характеристикою діяльності вчителя. Це обумовлено тим, що різноманіття педагогічних ситуацій, їх неоднозначність вимагають варіативних підходів до аналізу та вирішення, впливаючих із них завдань. Отже, креативна компетенція вчителя технологій – це здатність до творчості.

Цільова компетенція вчителя технології передбачає вміння ставити і реалізовувати освітні цілі різного рівня і спрямованості: навчальні, виховні, розвиваючі; ближні, середні, далекі; поточні та перспективні; реальні та ідеальні; глобальні та приватні. Усвідомлення мети – перший крок до реалізації професійних завдань.

Змістова компетенція характеризує знання вчителем навчального предмета, вміння працювати з навчальною програмою, розробляти робочу програму, що відображає специфіку регіону, освітньої установи, а також можливості свого методичного потенціалу, інформаційного, технічного забезпечення та рівень підготовленості учнів.

У роботі вчителя технології набули поширення два види проєктування: педагогічне (проєктування конкретних уроків або системи занять) і техніко-технологічне (проєктування матеріальних об'єктів або послуг). Проєктувальна компетенція включає в себе вміння педагога передбачати результати своєї діяльності, визначати послідовність своїх дій при досягненні мети.

Досвід стає джерелом методичного зростання вчителя лише в тій мірі, в якій він є об'єктом структурованого аналізу: невідрефлексована практика марна і з часом веде не до розвитку, а до професійної деградації вчителя. Отже, рефлексивна компетенція – це інтегративна, невід'ємна здатність вчителя до самооцінки, вміння побачити причинно-наслідкові зв'язки між завданнями, цілями, способами, засобами, умовами, результатами педагогічної діяльності.

Педагогічна діагностика – складова частина моніторингу, вона включає в себе контроль, перевірку, оцінку, накопичення статистичних даних, їх аналіз, виявлення динаміки, прогнозування даних. Моніторингова компетенція вчителя технології характеризує вміння педагога відстежувати процес навчання і співвідносити реально отримані результати з запланованими, тобто забезпечити якість освіти.

Для реалізації вимог стандартів вищої педагогічної освіти нами сформульовано концепцію фахової підготовки майбутніх учителів технологій, сутність якої відображається в уявленнях про те, що навчання, побудоване на цілеспрямованій інтенсивній рефлексивній продуктивній взаємодії суб'єктів навчання з освітнім середовищем, здатне забезпечити умови фахової підготовки майбутніх учителів технологій.

Для обґрунтування сутності освітнього середовища висунуто основні вимоги до формування його змісту: середовище навчання повинно інтегрувати раніше набуті знання і вміння студентів, враховувати міжпредметні зв'язки; середовище повинно відповідати стандарту підготовки майбутнього вчителя технологій, мати зв'язок з практикою, відповідати перспективним напрямкам розвитку суспільства з урахуванням ціннісних соціокультурних пріоритетів; зміст середовища навчання має бути зорієнтованим на розвиток основних складових професійної компетентності, формування знань, умінь і навичок, що сприяють становленню вчителя технологій, який відповідатиме вимогам сучасного суспільства; реалізація середовища навчання має здійснюватись шляхом створення проблемно-пошукових ситуацій та застосування активних й інтерактивних методів навчання; дидактична значимість має бути досягнута за рахунок здійснення різноманітних видів і форм самостійної роботи з навчальною інформацією, розвитку технічних і творчих здібностей у процесі навчання; під час формування знань і вмінь необхідно дотримуватись систематичності й цілеспрямованості.

Таким чином, враховуючи вимоги до формування змісту освітнього середовища і концепцію фахової підготовки майбутніх учителів технологій модель освітнього середовища фахової підготовки майбутніх учителів технологій представляє собою сім компонентів (ціннісно-цільовий компонент, просторово-предметний компонент, інформаційно-знанієвий компонент, дослідно-діяльнісний компонент, технологічний компонент, соціальний компонент, результативний компонент), які знаходяться в єдності і взаємодії [2].

Ціннісно-цільовий компонент освітнього середовища формується на основі принципів демократизації й гуманізації освіти та психолого-педагогічних факторів навчання, основними елементами яких є мотивація навчання та емоційно-почуттєва сфера студента.

Просторово-предметний компонент забезпечується певними принципами: принцип гетерогенності та складності; принцип зв'язку різноманітних функціональних зон даного компонента; принцип гнучкості й керованості; принцип організації просторово-предметного компонента освітнього середовища як носія символічних повідомлень; принцип організації індивідуалізованості (персоналізації); принцип організації автентичності (відповідності життєвим проявам).

Інформаційно-знанієвий компонент освітнього середовища включає змістове наповнення шкільного предмета "Технології" як основу формування системи особистісно

і професійно значимих знань, які лежать в основі проектно-технологічної діяльності майбутніх учителів технологій, враховуючи сучасні вимоги технологічної освіти, задають достатньо високий рівень спеціальних знань з технічних дисциплін.

Дослідно-діяльнісний компонент освітнього середовища тісно пов'язаний з інформаційно-знанієвим компонентом і націлений на формування вмінь і навичок та реалізацію проектно-діяльності студентів. Основою даного компонента є практичне навчання.

За результатами наших досліджень характерною особливістю технологічного компонента в навчальному процесі є інтенсифікація та активізація навчання, які потребують розробки сукупності навчально-методичних матеріалів для організації навчальної, самостійної, пошукової, науково-дослідної діяльності студентів.

Формування соціального компонента освітнього середовища здійснюється у системі “викладач – студент” і, враховуючи особливості педагогічної освіти, являє собою соціально-поведінково-педагогічне середовище, характерне тим, що в ньому формується людина особливої професії – “Учитель”. Тому культивування у навчально-виховному процесі загальноприйнятих моральних і поведінкових норм має бути пронизаний специфікою педагогічної моралі, особливими якостями професії вчителя.

Завершальним компонентом освітнього середовища є результативний компонент, який складається з контрольної-регульовальної та оцінювально-результативної складових, до яких потрібно віднести: світогляд суб'єкта навчання, його світосприймання і світорозуміння; особистісні якості студента; систему його загальнонаукових і професійних знань, навичок, умінь і звичок; вміння творчо мислити; вміння навчатися, потребу самостійно набувати та постійно творчо поповнювати свої знання, вдосконалювати практичні та інтелектуальні навички та вміння; духовну, соціально-психологічну і професійну підготовленість.

Відповідно до загальноприйнятих рівнів засвоєння і реалізації в професійній діяльності знань, умінь та професійно-особистісних якостей (осмислення, репродуктування, застосування у нестандартних ситуаціях, застосування на авторських концептуальних засадах) нами виділені 4 рівня сформованості професійної компетентності вчителя технології: понятійно-сутнісний, практико-діяльнісний, світоглядний, концептуальний.

Понятійно-сутнісний рівень пов'язаний з усвідомленням майбутнім учителем соціально-економічних, морально-етичних, освітніх вимог, які пред'являє суспільство до діяльності вчителя технології.

Практико-діяльнісний рівень передбачає володіння сукупністю знань, умінь і особистісних якостей, які забезпечують вміння розробляти і використовувати навчально-методичну документацію, вирішувати типові професійні завдання і виконувати ті види діяльності, що характерні для вчителя технології.

Світоглядний рівень пов'язаний з наявністю професійного досвіду, творчого потенціалу та світоглядних ідей, що забезпечують готовність до професійного самовдосконалення та підвищення ефективності викладання технології.

Оволодіння концептуальним рівнем сформованості передбачає наявність глибоких і системних методологічних знань, сукупність яких забезпечує створення авторської концепції технологічної освіти та професійного саморозвитку.

На підставі вище викладених міркувань нами розроблено модель підготовки вчителів технологій на основі компетентнісного підходу, яка відображає основні змістові та організаційні аспекти фахової підготовки майбутніх учителів технологій, та внутрішні зв'язки усіх її компонентів (рис. 1).

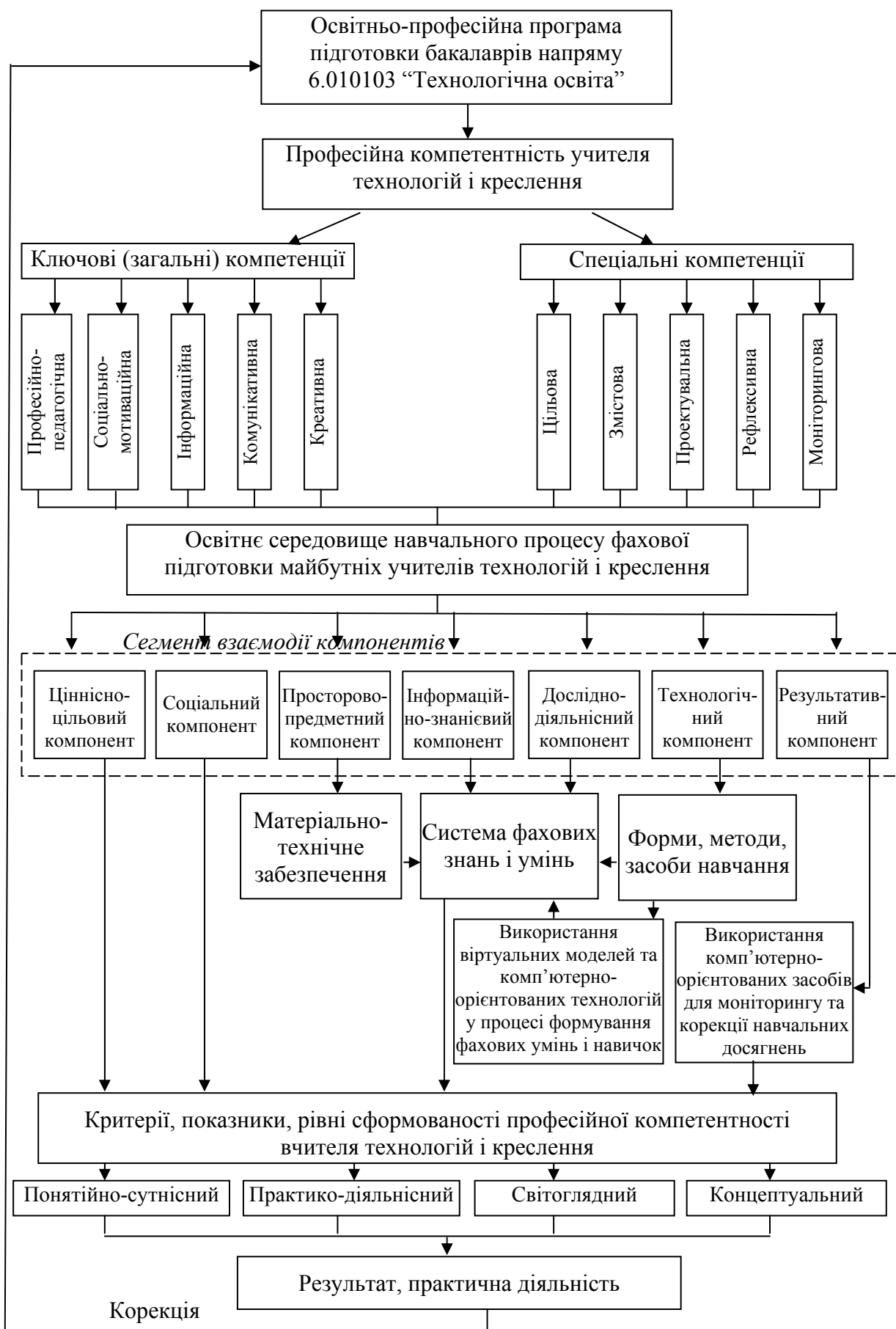

Рис. 1. Модель підготовки вчителів технологій на основі компетентнісного підходу

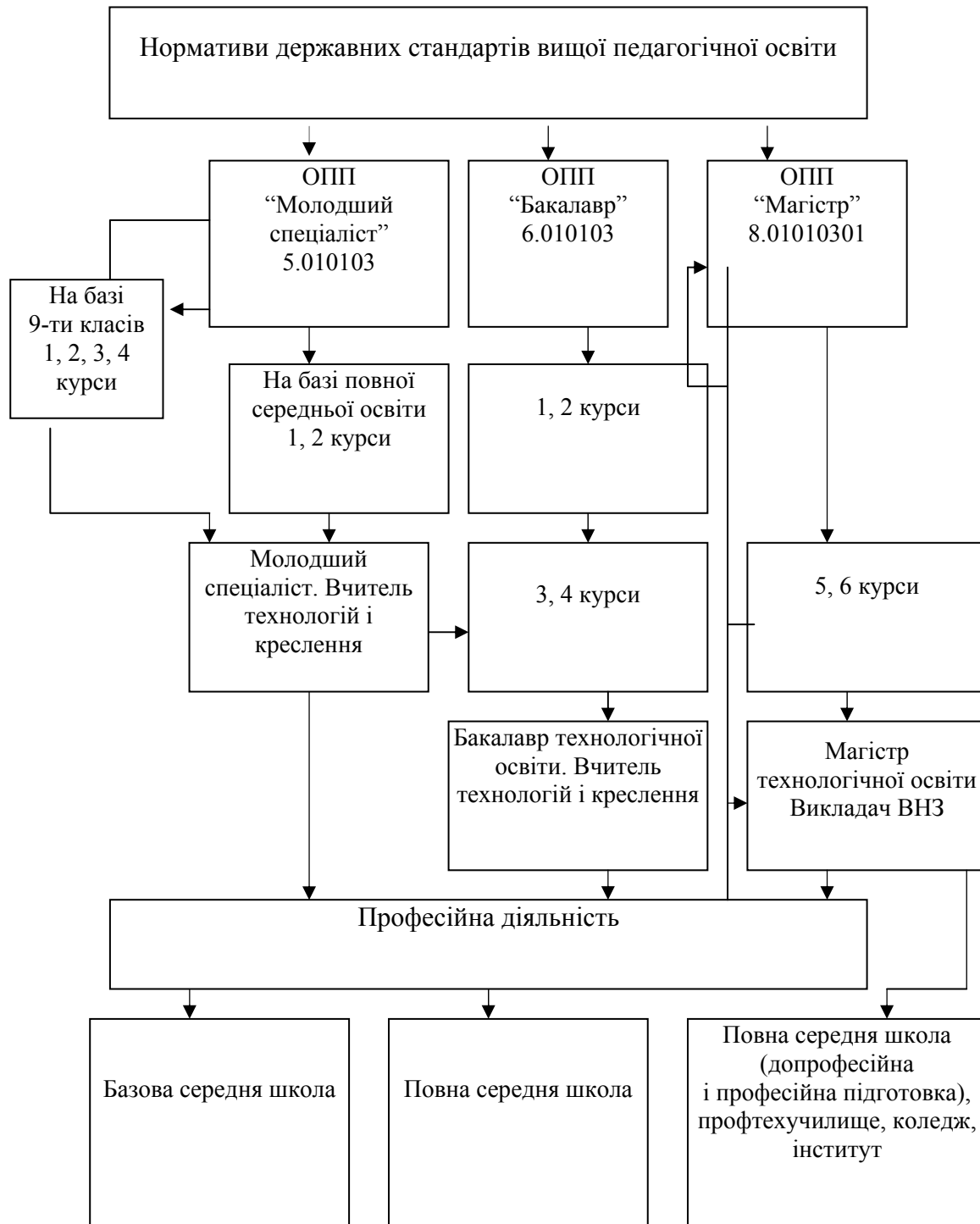

Рис. 2. Схема реалізації ступневості підготовки вчителів технологій, розпочинаючи з ОКР молодший спеціаліст

Вимоги до фахівців напряму “Технологічна освіта” визначаються нормативними державними стандартами вищої педагогічної освіти, а спектр навчальних дисциплін регламентується освітньо-професійною програмою. Підготовка молодшого спеціаліста може здійснюватися як на базі дев’яти класів з терміном навчання чотири роки, коли на першому і другому курсах опановується шкільний компонент з пропедевтикою

професійно-педагогічної підготовки технологічної освіти, так і на базі повної середньої освіти із опануванням рівня молодшого спеціаліста, який за змістом відповідає першому і другому року навчання в системі підготовки бакалаврів. Молодший спеціаліст на наступному етапі має право вступати на третій курс бакалаврату, здобуваючи протягом трьох років спільно зі студентами, які навчалися на першому і другому курсах, освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”. Молодший спеціаліст і бакалавр технологічної освіти мають практично однакові класифікації “Вчитель технологій і креслення базової середньої школи”, але їх статус у процесі практичної професійної діяльності вчителем школи відрізняється тарифною сіткою. Бакалавр технологічної освіти має право продовжувати навчання за ОКР “Магістр” з терміном навчання два роки. Сферою професійної діяльності випускника магістратури є як загальноосвітня школа, так і вища школа. На рівні загальноосвітньої школи вони мають право на здійснення допрофесійної і професійної підготовки випускників шкіл за профілем визначеної спеціалізації магістра. Водночас вони мають право на викладання спеціальних технологій в системі професійно-технічної освіти, а також викладання навчальних дисциплін за спеціалізацією у вищій школі.

В основу ступеневої підготовки покладений принцип системності та наступності з усуненням повторів та дублювання вчинення навчальних дисциплін на різних освітньо-кваліфікаційних рівнях. Нижче представлена схема реалізації ступневої підготовки вчителів технологій, розпочинаючи з ОКР “Молодший спеціаліст” (рис. 2).

Висновки. Таким чином, в даній статті продемонстровано проектування моделі ступеневої підготовки вчителів технологій на основі компетентісного підходу, що на практиці дає можливість “зшити” різні освітньо-кваліфікаційні рівні з реалізацією принципу системності, наступності та усунення дублювання і повторів.

Використана література:

1. *Зеленко Н. В.* Профессиональная компетентность учителя технологии // Научный журнал “Синергетика образования”. – Армавир, 2007. – 2008 г.
2. *Гуменюк Т. Б.* Методика навчання конструювання і моделювання одягу в процесі фахової підготовки майбутніх учителів технологій : автореф. дис. ... кандидата педагогічних наук : 13.00.02 – теорія та методика навчання (технічні дисципліни). – К., 2011. – 21 с.

Гуменюк Т. Б., Корець О. М. *Технология подготовки специалистов для образовательной отрасли “Технологии”.*

В статье обоснована двухуровневая подготовка специалистов для сферы образовательной области “Технологии”. Раскрыта сущность компетентностного подхода к процессу подготовки будущих учителей технологий. Представлена модель подготовки учителей технологий на основе компетентностного подхода.

Ключевые слова: *специалисты; образовательная область; компетентностный подход; уровневая подготовка.*

Gumenjuk T. B., Korets O. M. *Gradual Preparation of Specialists for “Technology” as educational area.*

In the article the dvohurovnevaya training for educators “Technology”. The essence of the competency-based approach to the preparation of future teachers of technology. The model of teacher preparation based on technology competence approach.

Keywords: *specialists, educational area; competence approach; gradual training.*